

Острозька трагедія.

Розвідка Павла Житецького.

Приводом для написання поданого в прилові до отсеї розвідки „Ляменту“ та „Придатка“ була нещаслива подія, що стала ся в м. Острозі в 1636 р., і звісна у сучасних під назвою „Острозької трагедії“. Діло було таке. Панею Острога була в ту пору внучка кн. Константина Константиновича Острозького, вдова по воеводі і великім гетьмані литовським, Анна-Альойза Ходкевичева, звісна єзуїтська преподобниця. За намовою єзуїтів вона звеліла своїм слугам забрати з замкової Богоявленської церкви домовину з тілом її батька, кн. Олександра Константиновича Острозького, що вмер іще в 1603 р. в православній вірі, і перенести її до збудованого нею костьола при острозькій єзуїтській колегії. Сеї грабівлі dokonано в ночі, першого дня Великодня 1636 р., і вона викликала велике обурення серед православних міщан Острога, якого відгуки знаходимо в „Ляменті“. Автор його так обертає ся до єзуїтів, що опанували душу Анни-Альойзи:

И на щож ся вам зыйшло, презацныи отцеве,
Жесте к тому привели поцтивую матрону,
Же есть тѣло порушене отца еи з гробу?
Снат ся нынѣ молитвы даремне мовляють,
Бо тѣла людские покою в гробѣхъ не мают.

В сьому обуреню й лежить психологічний підклад острозької події, що стала ся під сьвіжим вражінем сьвятокрадного вчинка, який нарушив почуття православних. Другого дня рано, тоб то другого великодного сьвята, в понеділок по службі божій народ вийшов з Богоявленської церкви на звичайний хрестовий

обхід або „процесію“. В ту саму пору вертала з костьола Анна-Альойза в кариті, з довгим поїздом, окружена своїми двораками й слугами. Вона муїла переїздити міст, що вів до замка, майже по при саму браму Богоявленської церкви. Та тут стояли купи народа, що вийшов з процесією, і на розказ — зробити дорогу княгині, відповіли явним непослухом. По свідощтву „Додатка“ до „Ляменту“ один міщанин ударив панського гайдука; своєю чергою візник, що сидів на козлі княжої карити, почав пугою бити людей, наказуючи їм розступити ся. Люди вхопились за дрюче. Панські слуги, бачучи, що не жарт, добули шабель. Почала ся бійка. Сама княгиня сидючи в кариті благала одних і других покинути бійку, але вже було за пізно.

Ось як описують дальші події езуїти в зложеній із сеї нагоди брошури для прославлення Анни-Альойзи:¹⁾

„Злість схизматиків була страшенна. Провідники бунту йшли на шаблі, йшли в огонь, готові погинути тілом і душею, аби лише дібрати ся до своєї пані й помстити ся на ній. Та тим часом на поміч міліції, що боронила княжну, почали прибувати до міста з поблизьких місцевостей власти зі свіжими силами і втихомирили бунтівників; одних із них забивали на місці, иньших заковували в кайдани і замикали в темницях, а коли не стало кайданів і ланцюхів, держали їх під сторожею в приватних домах. Трибунал, що судив сю справу, видав декрет, яким усі бунтівники були засуджені на смерть — хто з четвертованем, хто з відрубанем рук, зваренем у смолі, колесованем, обідранем живцем зі шкіри. Коли відомість про сей декрет розійшла ся між бунтівниками, плач і несвітський лемент наповнив усе місто. Нарешті звязаних бунтівників повели на замок. Вони йшли спустивши голови, бліді, помертвілі зі страху перед карою. Та коли вони ждали читаня суворого засуду, почули з уст своєї пані милостивий декрет. Княжна веліла розкувати їх, покликала до їдальні і там частувала. Ся доброта була причиною, що деякі почули в собі прихильність до святої унії, але иньші, ще дужше сердиті на сю доброту й ласку, трівали з своїм упорі й лихий вірі. Та про те ясновельможна пані мала ту потіху, що з сього приводу, наслідком прогнаня з маєтностей княжни, силою трибунальського декрету, 46-тєох

¹⁾ Życie ku podziwieniu chwalebne... Anny Aloizyi, Xiężny Ostrogskiej, 1698 c. 41—5.

схизматицьких попів, католицька віра почала тут розширяться, а схизматицький упір по троха меншати, так що по якімось часі навіть самі попи приставали до унії¹⁾.

Про прогнане схизматицьких попів нема згадки ані в „Ляменті“ ані в „Додатку“; в сій остатній вірші згадано лише про потягане попів на протокол, де один говорив ось так:

„Если вам идет о свои велживости,
 Нам теж о святости:
 Для того вам з дороги не уступили,
 Боємо ся были на тоє спорядили,
 Жебы поцтивост впрод Богу отдали, —
 Вы не вытргвали“.

В обох віршах нічого не згадано про великодушність Анни-Альойзи, що ніби то помилювала винуватих. Навпаки, в „Додатку“ змальовано образ караня „подь час ярмарку“ в Острозі:

Тамъ килку мещан мечемъ прикро стято,
 Четвертому уши и носа утято,
 А оныє трупы ховать заказали,
 Псомъ торгвати дали.

Правда, автор говорить про себе, що він „на тоє не смотрилъ очима своимъ“, але покликаєть ся на свідощтво людей „зацныхъ“. Він говорить про католиків з поміркованем, а про княжну Острозьку з пошаною, називаючи її „поцтивою матроною“. Він навіть входить в її духовий стан, коли вона була змушена тікати на кладовище, й плакала там під час бійки.

Южь я — каже автор — на обѣ сторонѣ правду признати мушу,
 А похлѣбовать жадному намиѣй ся не кушу.
 Паве Боже, пожал ся обоихъ прыгоды,
 Межы духовными так великои незгоды!

Відкиж та „незгода“? Він відповідає:

Не дивно, же герезию з свѣта затлумляють,
 Але дивно, же своиж власныє члонки забивают.

В питаннях релігійної совісти він хоче стояти по над партіями:

Если святости костельные велце шануємо,
 Для чогож и церковным тои чести уймүємо?

Він домагаєть ся толеранції для всіх релігій, бож

¹⁾ С. Голубевъ, Петръ Могила и его сподвижники. Кіевъ 1899. Томъ II, стор. 153, 222—223.

Кождый своим способомъ хвалит Пана свого,
И всякий потребуєт ласки его.

Бажаючи заховати повну безсторонність супроти ворожих партій, він одначе на всі людські вчинки глядить з високости загально-людської справедливости, тим то й стає в обороні слабих та пригнічених не з самого лише почутя кровного та духового спорідненя з ними. В усякім разі не диво, що й се почуте, опираючись на високий світогляд автора, прориваєть ся в многих місцях обох вірш. Особливо зворушує в „Додатку“ згадка про славу бувальщину нещасного міста, на який наскочила та страшна хуртовина :

О ты, Острогу, шѣсто справедливоє,
Тыє было хлѣбомъ завжды приходневи,
Ты убогому маткою было студентови.

І треба стазати, було таки що згадати. Не забуваймо при тім, що в рядах студентів острозької школи були такі люди, як Йов Княгиницький і гетьман Петро Дорошенко-Сагайдачний, і що з друкарні острозької вийшла славна острозька Біблія. Все се було ще так недавно, в 80-их роках ХVІ в., а тепер, завдяки релігійній ревности тої самої Анни-Альойзи, школа основана її дідом уже пропала, а друкарня ледво-ледво дихала, мабуть до 1640 р. Із передмови до вірш можна бачити, що вони написані того таки 1636 р., два місяці по самій кровавій острозькій драмі. Автор заховав своє імя під ініціалами М. Н., але міркуючи по даті „з Ровного, з найубожшей школы“ можна думати, що се був її учитель, один із репрезентантів українсько-руської просвіти, що в ній шукав дороги для відродженя самостійного житя українського народа. Нема потреби розводити ся тут про характер тої просвіти, чужої для католицької Польщі своїми цілями, а близької їй своїм методом і способами. Отся близькість і виявила себе поперед усього в богатых місцях передмови.

В дусі того воєнного віку автор порівнює працю письменника з подвигом вояка, який „живот свой яко бы на шанць выставляєт“, аби заслужити „несмертелную славу“, і думає, що обовязок письменника лежить у присвяченю своїх праць, „ростропне и мудре написанныхъ, княжатомъ и монархом“ для збільшення й розповсюдження їх слави. Хоча він і не вважає себе чоловіком визначним „в науцѣ и довѣпѣ“, та про те „мудрых наслѣдующи“ присвячує „книжечку“ своєю київському митрополиті Петрови Могилі, аби виявити йому свою пошану за те, що він полюбив науку, „кохаючы ся в читаню книг

потребних“. Він згадує про недавній подвиг Петра Могили, який „коштом не малым“ розширює в Києві науку. Не маючи иньшого дарунка для свого патрона, він просить його прийняти „тые вѣршыки“.

Що до мови сеї передмови і самих вірш, то се ряба мішанина польських елементів з українськими. Можна навіть думати, що вірші були написані зразу по польськи, а потім переписані по славяно-руськи: в тій остатній редакції виявились уже більш або менше виразно прикмети української мови, фонетичні й морфологічні. Підставою для такого здогаду служать подибувані иноді сліди польського риму, зіпсованого при славяноруській транскрипції, прим.:

Не смотрено того, кто на кого замѣрилъ,
Быле бы ударылъ.

Очевидно в польськім оригіналі замість остатнього слова стояло: uderzył. На основі всього сказаного можна б думати, що з виїмком релігійно-соціального настрою в наших віршах майже нема нічого народного українського, але ся думка не може устояти ся, коли приглянемось їх віршовій будові.

В першій вірші рядки нерівноскладові, від 13 до 17 складів, і при тім розставлені вони без ніякої сіметрії: в першій парі рядків, звязаних із собою римом, перший рядок має 17 складів, другий 15; у другій парі рядків перший рядок 16 складів, другий 14; у третій парі перший рядок 14, другий 15 і т. д. Декуди слово з одного рядка переносить ся до другого, розриваючи зміни рядка (enjambements), як ось:

На послугу такъ великую, которая небесного
Монархи великой mocy округу земного.

Ся остатня обставина ясно показує, що автор „Лямента“ силкував ся як мога написати віршу сялябічну, пильно вважаючи на рим, який признавав головною прикметою віршованої форми, та при тому не дбав про рівне число складів у рядках, обовязкове в сялябічних віршах.

Те саме бачимо й у другій вірші „Придатокъ до Ляменту“. Здавалось би, вона написана сафічним розміром: кожда строфа, крім першої й третьої, складаєть ся з 4 рядків, але число складів мало в котрій строфі видержує приписаний для неї розмір; і тут вірші неоднако-складові, мають по 10—16 складів.

Як вияснити сю неоднаковість складів?

Недавно була висловлена думка, що се по просту недотепно зложені вірші, які зародили ся на Україні ще при кінці XVI в. в Острозькій Біблії 1581 р. До тогож часу належать і правильні, тоб то рівноскладові сялябічні вірші. Перший тип віршів, чим ближе до кінця XVII в., виходить з уживаня, полишивши глибокі сліди в укр. народній поезії, бо „між формою українських дум і вірш у стилю Острозької Біблії виявляєть ся схожість, що свідчить про генетичну залежність“.¹)

Книжка, з якої ми виписали отєї рядки, визначаєть ся богацтвом віршового матеріялу і кидає багато світла на народну пісенну творчість, слідаючи в ній культурні впливи науки і школи. І ми нічого не маємо проти тої думки, що подані далі вірші належать до ряду „недотепно збудованих“, правдоподібно — автором не гаразд вправним — сялябічним віршуванню. Та чи можна розмір дум пояснити лише лихою технікою сялябічного віршування, перенесеного в народ, себ-то присвоєного творцями дум? І в такій нашій догадці нема нічого неподібного до правди, лише під одною умовою, щоб були прояснені причини, які нахилили українських віршотворців до нарушеня рівної лічби складів у віршах.

Відомо, що сялябічне віршування найбільше люблять ті язики, в яких наголос займає певне стале місце в слові, прим. язик польський, де в кождім слові наголос усе стоїть на передостатнім складі. Завдяки тій нерухомости наголосу одиноким тривким і певним реґулятором міри в віршах являєть ся їх рівноскладовість. Та се, звісно, зверхня, арифметична міра, оживлювана хиба присутністю цезури, що ділить рядок на дві більше менше рівні половини.

Зовсім не се бачимо в нар. піснях українських чи великоруських: тут панує рухомий наголос, на якому й опираєть ся віршова міра. Одиницею міри являєть ся тут не склад, а стопа, і то не метрична (ямб, хорей і т. п.), а синтактична, зазначена льоґічним, чи краще сказати, риторичним наголосом, при чім саме місце наголосу в стопі може бути неоднакове. Синтактична стопа може збігти ся разом з цезурою, тобто рядок пісні може, як і рядок вірші, ділити ся на дві половини; але пісенна стопа зовсім не те саме, що цезура: маємо багато пісень, у яких рядки складають ся більше ніж із двох синтактичних стіп. Оче-

¹) В. Перетцъ, Историко-литературныя изслѣдованія, т. I, ст. 30—31.

видно, рівноскладовість рядків не обов'язкова для народньої пісні, і справді є багато народніх пісень з нерівноскладовими рядками. Для прикладу наведу відривок одної з них :

Годі, мати, жалувати, годі, мати, годити:
 Присіли мене діти, як калиноньку квіти.
 Годі, мати, жалувати, було мене, мати, не віддавати,
 Було мене маленькою дитиною під червоною калиною поховати.¹⁾

В першому рядку тут 15 складів, у другому 14, в третьому 19 а в четвортньому 25. Передивляючи збірки нар. пісень легко переконатися, що нерівноскладові рядки стрічаються в них дуже часто. Слідячи глагольні рими, що переважають у думках, можна переробити вище наведений чотиривірш на відривок із думи :

Годі, мати, жалувати, годі мати, годити,
 Присіли мене діти, як калиноньку квіти!
 Годі, мати, жалувати,
 Було мене, мати, не віддавати,

Було мене маленькою дитиною під червоною калиною поховати.

Очевидно розмір думи — поява органічна, що впливає з глибини народньої пісенної творчості.²⁾ Зрозуміємо після цього, відки взяли ся нерівноскладові рядки в перших пробах українсько-руського силабічного віршування. Складачі тих віршів не все могли перемогти навичку народних пісень до свободного розміру. Навіть ті між ними, що найкраще володіли силабічним віршем, раз у раз відступали від його правильної будови під впливом рухомого наголосу, властивого всім руським говорам. Це особливо видно на цезурі тих віршів, у яких склади почислено вірно. Звичайно в силабічних віршах цезура стоїть на певнім означнім місці: і так у 13-складовім рядку вона припадає звичайно за септим складом (7+6); при тім, розуміється, можливі й інші комбінації, але під умовою такого самого повторення цезури по однім і тім самим складі в цілім стихотворі. Отся то одноформність рідко додержується в славяноруських силабічних віршах. Цезура раз у раз пересувається в них то в гору то в низ, виявляючи безсумнівне змагання до тої функції, яку в народніх піснях сповняє синтактична стопа. Для прикладу наводимо одну таку віршу, уміщену в давній книзі (1607 р.) пн. „Лѣкарство на оспалый оумысель челоувѣчій“ :

¹⁾ Чубинский, Труды т. V. стор. 564.

²⁾ Про се детально див. у моїй книжці „Мысли о малорусскихъ думахъ,“ стор. 1—38.

Прозба чителникова о часъ:

Часе дорогій, часе непереплачоний,
 Назбыть скупою вагою мнѣ оувычоний!
 Быстрѣй над морскій корабль животъ мой провадишь,
 Нѣгде для спочиненя з нами не завадишь.
 Бласне якъ которые в днѣ корабля лежать,
 Здасть ся имъ, же въ пемъ стоятъ, кды найпрудше бѣжать,
 Въ окомягненю мя провадитъ вѣкъ мой к старости,
 Анѣ ся розбачити могуу в той малости.
 Пядію бовѣмъ (а правдиве) мѣреннй вѣкъ,
 Давыдъ пророкъ до Бога рекъ, маєть челоувѣкъ.
 Не смѣю тя откладати на вѣкъ потомнй,
 Бомъ тебе не певенъ якъ чловекъ оуломнй.
 Даруй ми то прочитати и оучинити,
 О що бы мя тамъ южь не могли обвинити.
 Оузычъ до поправы живота якого дня,
 Поки не згасла вѣкоу моего походня.
 Ёсли ми не сфолькуесть, певне мя стратнш,
 И южь мя тамъ и тысячею лѣтъ не заплатиш.¹⁾

Отсі вірші 13-складові, крім шестого та двох остатніх. Міркуючи по перших двох рядках, цезура повинна би падати за п'ятим складом (5+8), та в деяких рядках, починаючи від четвертого, годі було авторови додержати її; п'ятий склад випадає то в середині, то на початку слова, тим то й цезура перескакує на шестий, сьмий і навіть на осьмий склад. Таким робом одержуємо рядки зложені з двох нерівних половинок. Правда, ся рухома цезура не все ділить рядок на такі дві половини, що відповідали би тому, що називаєть ся синтактичною стопою, та всеж таки ті нерівні половини в більшій або меншій мірі наближають ся до неї. Придивляючи ся тим явищам, ми немов би були свідками боротьби народнього ритму зі штучним. Дальший крок на тій дорозі, се усуненне цезури і розширенне синтактичної стопи на цілий рядок — не вважаючи на те, скільки в ньому складів. А се вже й буде оригінальний розмір дум, у якому зіллялись елементи народний і штучний: дума любить рим так як і силабічні вірші, але сей рим сходить ся в ній з закінченем поодиноких моментів думки, відповідних синтактичній стопі, що творить у ній не часть рядка, а цілий рядок.

Колиж появил ся сей розмір?

¹⁾ В. Черетцъ, Литературныя изслѣдованія, том II, сторона 143—144.

Певна річ, з огляду на те, що сказано доси, в нерівно-складових віршах можна бачити несвідомий крок до розміру дум, але з тим важним обмеженням сього погляду, що сей крок був зроблений із глибоких причин, аніж ся випадкова обставина, що перші віршописці не зовсім опанували техніку силлябічного віршування. На ділі не многі з них могли прикувати рухомий руський наголос до силлябічних схем з причини вказаної нами више. Навіть такий талановитий і досвідний письменник, що 22 роки працював на літературній ниві і певно був добре обізнаний з правильними силлябічними віршами польськими та славяноруськими, — навіть Кирило Транквіліон-Ставровецький очевидячки водів неправильні вірші, ніж правильні. Богато прикладів на се можна знайти в ріжних його творах, але ми виписуємо лиш один:

Роскошникомъ тогó свѣта... Пѣснь вѣдѣчнаѧ при
банкетѧ панскиѧ.

8. О смѣрти несподѣвана
8. Тóсь ма, богáтого Пáна
10. Безъ ѡповѣди нѣк застáла
15. И все красное и любимое мое забрала,
13. И навѣки ѡ ѡчѣй моихъ въ тмѣ сховáла.
15. Гдѣ мои нѣк зáмки коштовне мѣрòванны,
15. И палáцы мой слѣчне величне малòванны,
12. Я шкaтѣлы злòтомъ нафасовáны?
14. Гдѣ мой пресвѣтлы, златоткáны шáты,
17. Рáси, соболе, кармазины ѡ дорогѣи шарлаты?
15. Ѡ смѣрти, все твоѣ приходѣ ѡ мѣне забрáно,
13. И навѣки ѡ ѡчѣй моихъ въ тмѣ сховáно.

(Перло многоцѣнноє).

Користуємо ся другим виданем „Перла многоцѣнного,“ що вийшло в свѣт 1699 р. в Могилеві (примірник у бібліотеці Києво-печерської Лаври, відд. VII, ч. 68), але перше виданє вийшло в останньому році житя автора, в 1646 р. в Чернігові. По його словам ся книга була написана на старости лѣт і він цїнив її дуже високо. „Бзала — говорить він у передмові до чителника — совершѣнство своѣ звáща въ поэтичскомъ художествѣк“ і була призначена по части для шкіл. „Бъ школахъ — читаємо в тій самій передмові — вѣдѣчи студенты могѣтъ совѣкъ съ тон книги стѣои выкирати вѣрши на своѣ потребѣ, и творити з' них

вращаєн розмаїтими часє потреби своєи, хочь и на комедіах дѣшевных". Таким робом Ставровецький очевидно вважав нерівноскладові вірші взірцем „поетицкаго х҃сдожества“. Отже наведені висше його вірші нічим не відріжняють ся від народних псалм співаних лірниками на народних зібранях. В віршовій будові тих псалм ми бачимо і глагольний рим, і нерівноскладові рядки, і згідність тих рядків з синтактичною стопою, і речитативний відтінок при їх співанню, — словом, усі ті прекмети, що проведені дальш і виразнійше в думках, на що ми й звертали увагу в своєму часі (Мысли о нар. думкахъ стор. 160—161). Так із обошльних впливів елементів старої й нової культури зложила ся оригінальна форма народних українських дум. На жаль, ми не маємо записів дум із XVI—XVII віків, тим то й важко установити хронологію їх віршового розміру. В усякім разі він появив ся не швидше другої половини XVII в., а потім ми бачимо вже його відгомін і в прозаїчних творах укр. письменників XVII в. (див. *ibidem* ст. 36—38) і навіть у духовних заповітах. І так у однім такім заповіті з 1698 р. тестатор передає ріжні свої достатки своєму синові з тим, аби він „матки своєи ни въ чомъ, ховай Боже, не раздражалъ, и не квилячи повольность сыновскую противъ неи оказывалъ, то естъ оную чтивъ, шановавъ и поважавъ“ (Кіевская Старина 1882, січень, 106).

Друкуємо обі вірші з передмовою з рукопису 1636 р., одержаного нами з Седлецької губ. від шановного збирача устних і писаних пам'яток української старовини Я. П. Андрієвського. Всі три пєси написані на однім зшитку зложенім із десятиох чверток, одною рукою. На жаль, друга вірша не має кінця; за те вона в порівнаню з першою визначаєть ся більшою простотою та ясністю вислову, більшим реалізмом у мальованю деталів. Письмо не зовсім читке, нагадує скоропись XVI в. Правопись видержана досить добре. Ні в чому не змінюючи тексту, не розв'язуючи навіть титл і скорочень, ми обмежаємось лише на розставленю знаків інтерпункції. Видаючи рукопис з документальною докладністю маємо на меті тих читачів, що бажали би заняти ся студіюванєм його мови.

Л А М Е Н Т Ъ.

Ќ прыгодѣ нещанѡ' ѡ зѣжывѡти и мѡдерствѣ мѡшча вѡстрозки^х, що са ѡ влане прыдало на днѣ зрочѣ таго свята з мѣткы^х вѡтанна пна спсителя нашего в понеделѡ в процесіи идѡчи пѡ приздѣ ей милѡти пней-воеводинѡи вилѣскои, котора то з вѡсторѡ жалоканаа пригода в ты^х рымо^х ниже дѡтатѣне са ѡкажѣ през мене :

М. Н. :

Є пинѡтю описаны^х ро Бжѡа ѡхлѡ мѡца Июна дна дѡ.

Д о к о ж д о г о ч и т ѣ н и к а.

Тѡ каждомѡ тѡю справѡ подлю прѣ шчы,
 лѡы кожды' чытаючы знѡ що са в не' точѣ.
 Хѡ сѡ рѡчы мнѣ вѡдѡны и здаѡста прожныє:
 може и^х к'то собѣ крѣстити, иж сѡ грѡтовныє;
 єдна що са мѡшанѡ вѡстрозки' придало,
 то са вшыко в ты^х рымѣ^х шырк' вписало.
 Если вы ма в ты^х рѡча^х назва' кто мѡтачѣ,
 тѡды мѡ са хочѡ справити добры' повѣдачѣмѣ.
 Хотѣ емѣ на тоє не смотрилѣ очыма своимѡ,
 але єдна довожѡ лѡдми цнѡливыми,
 ѡ которы^х тѡю нещанѡю новынѡ гдѣ' слышѡ,
 тѣ ламѣтѣ ро таки' спосѡбѣ жалѡнѣ' описал.

Прена'дѡто'нк'шемѡ в Хриѣтѣ ѡцѡ и панѡ его мѡти гдѡнѡ
 Петрѡ Могилѣ з лѡки Божѡи митрополитѡ киевѣскомѡ галицкомѡ
 и все' Рѡси, воеводичѡвы землѣ мѡдѡски^х, пнѡ своемѡ милѡ
 ѡтивомѡ М. Н. здоровѡ, шѡтѡи и дѡголѣтнего повожена вѣрно
 зычѡ и вѣншю.

Приналежача то є роздумови люскома до такового кресу справы поважныє смѣтнѣти и вѣгловѣти своей керова, ѡкола вышлована своего тако вы коры и нагороду такю з славою и потѣхою позыкати мога. И нѣ для чого иного жѣнкѣ в дѣла ричѣски вышвичоны праца, невчасѣ вшелакѣ и небеспеченствѣ розманты жыкѣ ско тако вы на шацѣ вытавѣет, толко иж свои шыкѣ военны несметѣнью славу з славы плынучю, шздовою з шздовы наѣтѣнучю, потѣху тако вы нагороду такю трѣдо свои одежати ся сподѣвае. Икѣ теж и члѣкѣ посполиты, которы а в нацѣ и довѣпкѣ не естѣ на люде вывышоны, але една стараюса о тоє, жебы до смакѣ вдѣчно припадаючы опера свои ростропне и мудре написано княжатома и монахѣ ѡфѣрова, которыхъ славы для ихъ зацности и достоѣнѣти часѣ вынанѣ не шмешы и швшемъ ты барзѣ шны вывышаетѣ и коренѣ. Не ѡ речы здалоса и мнѣ ити ты же торѣ, мѣрыхъ наслѣдючи, авымъ тыжѣ тѣю книжекѣ мою ведѣгѣ подлон инвенци мои ш нещасно припѣкѣ штрапены мѣца штрозки рѣмомѣ шписашы, под протекцию велеѣнѣти вашей, пѣа моего милѣтивѣ ѡфѣрова, за чѣ таи пѣлаи книжека моя Бѣа моего милѣтывого Пѣа Протѣтора собѣ обывае, зацнѣтѣю, гѣнѣтѣю и мѣрѣтѣю великою, тако того, которы ѡ молодѣти лѣтѣ свои аж до того часѣ навѣ милѣшѣ, кохѣючыся в читаню кнѣ потрѣны, ѡкола ся розв острѣ а памѣ имѣ добытымѣ вѣшаи ся помножае, ѡ которой прѣставзатой навѣи жаные рекрацие и забавки в молодѣ вѣкѣ Бѣа штовати не могли, и швше трѣно якобы Гѣкѣлѣ икѣ працею и сталѣтѣю звытяжылѣ. Зна певны естѣ милѣти и вдѣности противко навѣа, которые Бѣа, мо' мылѣтывы пѣа недѣно кошѣ немалы в Киевѣ фѣдова рачѣ, поставившы та мнѣ навѣнѣтѣ, же такѣ рекѣ, ѡкола шѣкѣ, которыи ся там шдѣютѣ, солѣки ѡвѣ наѣ шносѣ. Которѣю ра пѣе Бѣе помножатѣ и разшыра, авы ся ты вѣшаи пѣнѣтѣ навѣчителѣ надовала до наѣкѣна дорогого зѣли, (а кѣ шѣронѣ) шшиткѣ ты, которыи сѣтѣ томѣ протывныи. Нѣ маючы тѣды на то иншого шпомикѣ, чѣ вы мога Бѣа моего м. п. авы то' малы шпоминѣ, тые вѣршыкѣ ѡ мене нанизшого слѣги своего вдѣанѣ приняты рачѣ. Ач вѣдаю пѣне, же Бѣа моемѣ м пѣс не трѣно ш книжки розныхъ авторѣхъ латинскихъ и грецкихъ, в которыхъ ся Бѣа мо' м пѣа кохати рачыш, еднакѣже я, хотѣчы вдѣанѣ мою шчырѣю шказати, шмыслилѣ то' лѣметѣ мѣшанѣ штрозкихъ подѣа пѣ розвѣдо Бѣа моего м пана, ш цю прошѣ, неха тежѣ и я за иныхъ наподакѣишы с ты подаком не вѣдѣшъ взгѣжены, цю до шваженѣ штѣтѣ мѣрымѣ подаю. Бо гды вы ми пры-

шло выличати зацное зрoженя, дѣлныя справы, мѣжѣтво прѣко
 Бѣмъ моего мѣ п, которыи я в покожнoсти, та и в статѣнѣти завше
 шкыралаи вѣ сталими, пришла бы вшѣка рѣ кѣ звѣнѣ а прoсто-
 рѣнѣ мовѣ. Не хѣ же тѣды люде чытаючы тѣю працѣ мою пѣ
 зацныи именѣ Бѣмъ моего милѣтнoго пана поданѣю и написанѣю,
 цноты великныя и дѣтоннѣти Бѣмъ моего мѣ. п. совѣ смакѣю, ели
 совѣ чoго мѣкти прагнѣтъ. Бѣмъ моемѣ мѣ. п. дѣгѣ здoрова и
 шалнѣ повоженя вѣшѣю, с которыми сѣ сполне тож чыначы
 повѣнѣты послѣ монѣ в лѣкѣ Бѣмъ моеѣ мѣ. п. ѡдаю. Дата з Ровно,
 з наѣбѣшен школы вшѣ велѣнѣти моего мѣ. па, все добра зыливѣ
 на нышны сѣжѣны з сѣжѣннoковѣ.

Тѣ сѣ починаетѣ лѣментѣ ѡ страпѣню мѣщан
 ѡтрозкѣ и ѡ зневазѣ шлѣтѣ прѣнѣшен ѡ людѣ
 пѣполитѣ.

Во имя Гѣне. Ами.

- 1 Дѣи веселыя, дѣи зацныя, дѣи великoi радѣти
 ѡбѣнѣлѣи в смѣтокѣ и великныя жалѣти.
 Дѣи то вѣдѣне, которы мѣлѣ быти Бѣмъ на хвалѣкныя,
 ѡбѣнѣлѣи сѣ на взгѣдѣ през люде зхѣваныя.
- 5 Ѣ не знаѣа ваша пѣхо, ненѣзны вѣшѣ ѡвѣдѣ,
 Прѣатѣскаѣ стѣхо горкаѣ прѣ бесѣдѣ!
 Ёрѣ то мѣшала то ѡвѣдѣ, которы тѣлѣ сѣжѣи,
 Мовлю я ѡ пожитокѣ, которы дѣи пѣжитѣ,
 И то вѣ вѣ шмынѣ. Жѣсѣ моцны Бѣжѣ!
- 10 Чoго з вѣ ѡбжаловати снѣ жадѣ не може.
 Язали то не жалѣ — на пѣвшомѣ пѣканю,
 На пѣвшомѣ, мовлю, на пѣлѣ людѣ вѣйхѣаню
 На пѣлѣгѣ такѣ великѣю, котораѣ нѣного
 Монархѣи великoi моцѣ шкрѣгѣ зѣного,
- 15 Якаѣ великаѣ поражка и дѣпектѣ не малы
 Поткѣ шны мѣщанѣ, которыи пѣнѣскoi хвалѣ
 Стѣрегли з великою шхотою, вслѣдѣ за нею идѣчы,
 Створѣтели своѣмѣ звыклѣ сѣ молячы.

- Которы' же то та бѣ гѣды', же сѧ вѣ спротивѣ?
 20 Не вѣ то, але Бг҃с самоѡс провинѣ,
 Же смѣль рѣкѣ пѣносити на тѧ стѣе справы,
 Чѡм сѧ всѣ цитимо и дѣтаемо славы.
 Розсѣди, которы' тѣ вынѣшы' в таково' гѣдѣти,
 Кто вѣ затвѣдѣкшы' в своѣ зло' крѣноврѣнѣти,
 25 Ижѣ пѣ то' чѧ таковоѧ справа сѧ точыла,
 Я правдѣ вѣлѣгѣ свѣта неровна прибыла,
 Же пѣи мѣта того на то' чѧ вѣхала
 И с тою сѧ процессиѡ люде' шныѣ поткала.
 Шо в правдѣ крѣ похлѣбства зѣтѣпитисѧ годило,
 30 Лѣчѣ гды вѣ на свѣгѣ мѣдрыѣ прѣходило,
 Слѣлы люде' прѣнѣнѣ Бг҃ѧ пошановатѣ,
 Постопѣты было, вѣша конѣ могли-вѣ загамоватѣ,
 Моглыж вѣ на гѣподы зарѣна сѧ ставити,
 Гдыж тѧ спѣна годыны не могли забавити.
 35 Слѣлы шны през шпор сво' прѣтивныѣ были,
 Же сѧ вѣшо' потѣзѣ гѣде пѣтавили,
 Иѡко твѣдѣѧ нѣккаторыѣ, же вѣ то быти мѣло,
 Иѡко вѣ послѣд поспѣльство пѣнскиѣ зневажило.
 Але зацѣно потворѣ люде' поклепыватѣ!
 40 Ктож вѣ сѧ смѣль з мѣтыкою на сѣнце порывѣ?
 Иѡко сѧ кѣвѣ стало и чѣ' вѣ початокѣ,
 Слѣлѣж с шлѣѣты алѣболы розныхѣ небожатѣ,
 Жѣсѧ Божѣ ѣ иѣ глѣптѣва и мѣрѣхѣ мѣдрѣсти,
 Же не смѣкли розѣмомѣ спѣкрыти иѣ глѣпѣти.
 45 Тѣ' сѧ разѣ прѣтрафѣло в шрѣчыстыѣ свѣта,
 Же снатѣ таѧ процѣсна [sic!] на жѣ свѣды зачатѣ.
 Смотры, з' такою зневагою мѣсѣклы шѣваковатѣ,
 Ижѣ сѧ прѣ тѣ сѣотѣклы дѣжо шпоноватѣ,
 Шо ѧ з жалѣо тяжкого мѣсѣклы шѣчинитѣ,
 50 Гдыж сѧ такоѣ пригоды знагла не спѣдѣвали.
 Яѣ' ѧво то не жалѣнаѧ! Кто правдѣ мѣлѣетѣ,
 Неѣхѣ' кожды' шѣважны' в тѣю рѣ сѣмотрѣетѣ,
 Какѣ трѣдно еѣтѣ зносити крѣвды в невинѣсти,
 Или что сѧ дѣтычѣ возкон шѣтивѣти.
 55 Слѣлы люде' погѣскыѣ того перѣстерѣглѣлы,
 Яѣкѣ шѣтивѣ своѣ богѣ вырѣжалы,
 Иѡкѣ сѧ ѡ иѣ слѣвѣ зѣтавлѣли мѣжнѣ,
 Борѣнѣчы иѣ шѣтивѣти аж до гѣлѣ потѣжнѣ,

- 60 **Љ** чомъ естъ 'в гисторниа^х прикладѣ не мало,
 Котори гды вымъ вспомина^ѣ, мѣстѣца вы нѣтало.
 Яле хто вы хотѣ^ѣ чытаты красомовцѣ цного
 Цицерона, Исона, Мацера давного,
 Тыи вы мѣ дѣтатѣне ш то повѣдкли,
 Ик' са ш н^х славѣ заѣавити смѣли.
- 65 **Ю**жъ прикладѣ погаскихъ бѣшъ занеѣавшы,
 Яле дрѣги' на иные стѣ^х прыдѣашы,
Љ мѣцк' доверѣдно' Хрѣта сѣсчитела.
 Надѣи и теж вѣкры нашо' скочитела:
 Колы бѣ до Янаша ѣ жыдѣ ведѣны',
- 70 **Я**бы былъ в невинности на смѣть ѡсѣждены',
 Смотрижъ, я са нашо' еды з ѡны^х смѣлы',
 Любо бѣ не до коца пры свое' пнѣ стали',
 Сднѣ и то' до меча пѣвалса з жалѣти,
 Хочъ нѣлга было боронити пнѣскои счтивѣти.
- 75 **И**кож са тыжъ иначе' шнымъ не годило,
 Гды сѣце наполю з жалемъ заѣрыло,
 Бо гнѣвк' естъ 8 чѣка [на] двои дѣлены' —
 Чѣтлю добры', а чѣтлю на злое запылены'.
 Тыи ковѣмъ ѡ потребк' дѣховно' ходилы,
- 80 **Я**бы црковъ с похвалою пнѣскою навѣдили;
 Тыи са на тое зо вшѣкою широстю сдалы,
 Ябы свои шфѣры бѣгъ залецалы,
 Та за свои преложоны звыкле молилы,
 Яле тое невѣданостю шны заплатыли.
- 85 **Ш**ож далѣ' было чынити? Хѣ бы камкнное было
 Сѣце в люде^х, снѣ вы са я тое сжалило,
 Посмотрывшы на такое сроггое замѣшана,
 На таки' велики' счыскъ и пренагабана,
 Которого вы не вытѣвѣ снѣ и стѣ' ннѣ,
- 90 **Х**иба вы зошѣ з свѣкта гдѣ в глѣхуни пѣтынѣ.
 Ячъ много причѣ даю нешѣаны' мѣшанѣ,
 Сланнѣ, мовлю, нѣколи милѣ шстрожанѣ,
 Звалаца тыи, котори звады таѣне вшынаю', —
 Хѣ са люде' на пѣта свѣтовлывые сдалѣ:
- 95 **И**ко вы самы мѣшане сдѣана то хотѣлы,
 Ябы дѣпектѣ таковы' и вырадити мѣли, —
 Сднѣ лѣво ш лѣкѣ, хто хочѣ пѣка карати,
 И ш леда прычынѣ лѣцѣ постарати.

- Бы та м'клы добро що кѡвѣ зчинити,
 100 Я тыи звады не възгнѣцати, згѡшенїа не чинити,
 Звѣхнѡти не повѣжѣ кѡ таково' срукости,
 Але и ввшемъ надчѣ святои побожнѡти!
 Ябы сїа свої подданї ласкаве ставылы,
 Не тако лвы тиранско з ними сїа радылы.
 105 И на цюж сїа вѣ зышло, презацныи оцѣе,
 Хотя жъ вѣдетъ з вѣ которы' прогивны' мое' моки,
 Жѣте к томѡ прывелы поцтивю матронѡ,
 Же естъ тѣкло порѡшеное ѡца еи з гробѡ!
 Снѣ сїа нѣны млѣвы дарѣне мовляю,
 110 Бо тѣкла люѡскїе покою в гробѣхъ не маю.
 Цюж вжды с того за коры, повѣжте ми, прошѡ,
 Не хѣ' та за тоѡ нелѣки ѡ вѣ не ѡношѡ,
 Же сїа спираю: для чоґо тоѡ тѣкло вынѣтоѡ?
 Бо вшѣ было непророкоѡ, могѡ мовити, не стѡѡ.
 115 Любо то вѣ за живота члѣкъ справѣливы',
 Хвѣца бжы', млѡникъ ѡчизны правдывы'.
 Але цюжъ, гды по смѣти юж вшитѣкѡ зстало,
 Хиба слава и межѣство трѣваѣ и вѣдѣ трвало.
 Реклѣ вѣ, же вѣте жадали за жыѣ его рады,
 120 Ялеж бы то розсѣдѡ былѣ вѣзо шкарады,
 Гдыж и стѣе на шны^x сродзе нарѣкалы,
 Которы еѣ ѡпочь ковѣ в гробѣхъ не давалы.
 Мовѣ грозне Гамбѣ прѣрокъ кѡ кролеви
 Снѡмѡ взгорженомѡ ѡ Бѣа Габлови,
 125 Которого для порады през чары взвѣдыла
 Снѣта вѣцїа не вѣста, гды нѣ нї ворожыла,
 Мовѣчы: „Про цюж ми покою не даешъ в мое' гробѣк,
 Же вѣымъ з ѡцїи моими ѡпочивалѣ совѣ?
 Ятожъ вмѣсто порады маѣне згинѣти мѡсишъ,
 130 Гдыж ты Гдѣ Бѣтъ ѡкинѡ, юж сїа прожно кѡсишъ“.
 Я тон рады Гадѡ ѡ него потребова,
 Коли го фѣлистїнскы' нарѡ прѣлѣдѡва,
 Которы' дозна, бо внѣки на тоѡ згодило
 Пророцѣтво, которое вѡ чѣ выреченоѡ было,
 135 Же Гадѡ мѡсклѣ згинѣти на мѣ сїа проывшы,
 Неприятеля своего ѡчы натѣшывшы.
 Для того та то' прыклѣ даю не ѡ речы,
 Явѣмо сїа и карѡчы змыслѣ сво' на печы

- Завше пѣне ховали, вы на тоє не пѣкало,
 140 Єще гѣшеє нецѣтѣ, нѣжъ сѣ томѣ стало.
 Гдыж на Гѣпѣ Бгѣ до часѣ лѣкавѣ фѣдгѣ,
 Яє самѣ не вѣгладаємо, якѣю карѣ гѣтѣ.
 Не спѣдквалѣсѣ тынѣ нецѣанѣ мѣщанѣ,
 Явы такаѣ прыгѣда мѣла прытѣ на всѣхъ єднѣта'нѣ.
 145 Я вж'ды видѣмо, якѣю Пнѣ казнѣ на ны^х спѣстѣнѣ,
 Єслѣ сѣ которѣ грѣхѣ такогѣ допѣстѣ.
 Южѣ я на вѣкѣ сторонѣ правдѣ прызнѣти мѣшѣ,
 Я похлѣбоватѣ жадномѣ намнѣкѣ сѣ не кѣшѣ.
 Пнѣ Бжѣ пожаѣсѣ шѣонѣхъ прыгѣды,
 150 Межѣ дѣховнымѣ тѣ великонѣ незгѣды!
 Не дѣ, єслѣ зводѣтѣ бытѣвѣ сѣ постѣорѣнымѣ,
 Яє то дѣвѣ, жѣ вѣчѣтѣ з мѣщанѣ своимѣ.
 Не дѣно, жѣ гѣрезѣню з свѣта затѣмѣнѣютѣ,
 Яє дѣвно, жѣ свѣонѣж влѣанѣнѣ члѣокѣ забѣкѣаѣ.
 155 Я чѣтѣ Гдѣ Бгѣ не кажѣ потѣмѣнѣти жадногѣ,
 Гдыж свѣкѣ кѣ воли хѣочѣ мѣтѣти члѣка кождѣгѣ,
 Явы сѣ тѣды всѣ вѣвѣцѣ шѣвѣчѣли,
 Я в згѣдѣкѣ в ѣко' нѣкѣды зѣ шнѣхъ лѣтѣтѣ были,
 И^х вы то [на] на'вышы' пнѣ вѣлѣцѣ мѣловѣлѣ,
 160 Ишѣ вы на грѣшнѣ нѣкѣцо пофѣдѣговѣлѣ,
 И лѣтѣ зрѣжа'нѣнѣ жызнѣтѣю зѣдѣленѣнѣ
 Привѣнѣлѣ вы обѣфѣтѣю лѣакоѣ шѣкращѣнѣнѣ,
 Которѣхъ вы хрѣстѣянѣнѣ снѣно пѣвнѣ дознѣлѣ,
 Гды вы тѣко тыхъ незгѣдѣ кнѣватѣ перѣтѣлѣ.
 165 Шо мѣ ннѣкѣ зѣ шѣтѣнѣвѣ, шѣо мѣ зѣ забѣва,
 Шо мѣ зѣ крѣтофѣлѣкѣ, шѣо зѣ добрѣаѣ слѣва!
 Тыє сѣ спѣнѣ спорѣ шѣкарадѣ посплѣтѣлѣ,
 Я правдѣ и покѣо' нѣкѣзѣшо почѣтѣлѣ.
 Прышѣмѣтѣрѣсѣ, я зѣацнѣю шѣлѣхѣтѣ знѣважѣно
 170 И двѣрѣа шѣо знѣанѣкѣшѣхъ нѣкѣкѣчѣмнѣ зѣжѣно,
 Которѣнѣ былѣнѣ на то' чѣ пры вѣкѣ єнѣ мѣлѣтнѣ,
 Которѣа єнѣ накѣмѣленѣа тѣон зѣжѣвѣстнѣ.
 През когѣ жѣ сѣ тоє стало, нѣхѣа' сѣ самѣ сѣдѣятѣ:
 Рѣсѣ то, чѣ мѣхѣи мѣон мѣлынѣ блѣдѣятѣ?
 175 Гды вы шнѣ покѣроѣ шѣпѣ прѣмагѣлѣ,
 И тынѣ вы сѣ мѣщанѣ на ны не тѣдѣгалѣ.
 Чѣмѣ тыжѣ шѣтѣшѣнѣ пѣчѣа людѣ зѣ дорогнѣ,
 Хотѣа жѣ сѣ тыжѣ прытѣрафѣтѣтѣ пнѣ не вѣзѣо сѣрогѣ?

- Ле́ та прѣса нероне́ далекаа розница,
 180 И́къ нѣо ѿ землѣ далекаа граница,
 Же са полѣе створена Бг҃с спротивило
 И рѣки свои на стѣи справы поносило.
 Со великаа неѿваго! Хтож до того радилъ,
 Ябы люде з шбоухъ сторѣ та ганебне звадилъ?
 185 Примотрѣмося, я́ свои речы вздоблашмо,
 Чемъ собѣ тежъ иные ле́це поважаемо?
 Та́ святоѣи котѣльные ве́ще шанѣемо,
 Дла чогож и цѣковны́и тои четѣи с'мѣемо?
 Коли свои послѣги Бг҃с залцаемо,
 190 Я чемъ жъ и на иные криво погляддаемо?
 Гдыж кожды́ свой способомъ хвалѣ Пна своего
 И всаки́ потребѣ стѣи ласки его.
 Далѣ бо́е не мовлю, але на штатокъ
 Положъ а з особена тѣ еде́ придатокъ:
 195 Со зневазѣ, мо́дырствѣк мешанъ нещаслывыхъ,
 Со го́дости противно́ люде́ нетерплывыхъ,
 И́къ са та́ пополитствѣ томъ спротивляли,
 И́ко тыж з шбохъ сторѣ шкоды начынили.
 Южъ та́ было заровне кождомъ станови —
 200 И́къ попови, та́ хлопови, ба и шлахъ тичови.
 До́талося та́ дѣткамъ, младе́цѣо счтивымъ,
 Бѣлѣ́ голова́ пребраны́и, панѣо и особлывымъ,
 Бо та́ южъ сплощъ вито, а снатъ не смотрено —
 Каменѣ ли, шбоухѣ́ кого сдарено,
 205 Нѣ за що та́ бы да́ бж҃и и прыготованые
 Хо́ з вымовкою, такъ звыча́, я́ца фа́бованые.
 Чы́ та́ свои шдѣкна сродзе попетили,
 Я въ вно́ замѣшаню нѣкого не позналы.
 Зачы́ самыж задавшы до гнѣвѣс прычынѣ,
 210 Еше на ныхъ, некожа́, своуж вла́нню вынѣ
 Бскладлаю́, вѣзѣнѣ́и нѣ срозѣ шетяжившы,
 Ма́жокѣ з дѣтками шны́ розлѣчывшы.
 Еше дрѣгы́ аж до тола смертъ прыражаютъ
 На ты́, которые стратили, сна́ не доскѣ маю́.
 215 Але вы на тое прышло, же бы и тыхъ стратили,
 На которые са с порадою еше забавили,
 И́кое бы теж з шны́ прышло доконанѣ?
 Тѣ́ потреба мѣти сѣднѣ́а доброе розезнанѣ.

- Гдыж тѣ лано невинныѣ на сѣ злы' скарваты,
 220 Яле гды прѣ Бжи' пры'дѣ апеліоваты,
 Та са шнама невинность на то' чѣ покажетъ:
 Гды Пнѣ вѣдѣ в ш чѣ неправыѣ на вѣки покарѣ.
 Чого¹⁾ и^х невыныхъ ра' заховат, пнѣ,
 И ты истигатором да' спам'ятана,
 225 Явы са в свои^х справахъ добре шглядѣлы,
 Я има твое з шныма спонѣ хвалнаы.
 Бжѣ, кѣторы' з шкоко^ѣ вязнѣ розкызвешъ
 И шны^х на^ѣ надѣю свободою дарвешъ!
 Быва^ѣ и то' штатокъ вязневъ штрапѣныхъ,
 230 Ра' ихъ тѣшты в фрасѣкахъ и^х нештѣленыхъ,
 Не да' всѣмъ загнѣти и стережи и^х до коца,
 Потѣхо и надѣе, едыны' шбороца!

Придатокъ: замкнени то' же матерѣи.

- 1 Шрокго, тыранско на свѣтѣ повстали,
 Которое ннѣ павнѣ показали
 Несподѣване нещаныхъ шстрожановъ,
²⁾
- 5 Трѣвога по трѣвозѣ, трѣбность по трѣбности,
 Жало^ѣ припала на нѣ по жало^ѣти
 Шко нѣккды на Давыда цного,
 Мѣжа побожного,
 Которого вла^{ны}' снѣ прена^ѣдво^ѣ,
 10 Прѣ которы' в темныхъ ш^ѣкниа^х са хова^ѣ,
 Швѣтла не видѣчи ш^ѣчима своими
 Прѣ людьми злыми.

¹⁾ В рукоп. тут додано зайве: га.

²⁾ Очевидно тут один короткий рядок пропущений.

- Заровно то' справѣ и нынѣ сѧ стало
 Гды жъ свои жъ члонки, такъ бы влаѣное тѣло,
 15
¹⁾
- Икъ сѧ тоѣ стало, ш Бжѣ всемоцны'.
 В мѣстѣ шстрогѣ на днѣ великоночны',
 Гды в понеделокъ всѣ вѣтѣпили,
 20 Бга хвалили,
 Та сѧ спѣкали с панею мѣста того,
 Не маючи на серцѣ гнѣвѣ жайного,
 Ялеж на'перѣше имъ причынѣ дали
 Зстѣпити казали.
- 25 Еце нѣкоторыи того докладають
 И такіе слова повѣдають,
 Иковы кѣлкъ пословѣ присылаю,
 Жевы почекано.
 Еды мещани шврасѣ зхувалы',
 30 Я для едного вшиѣи вины зотѣлы,
 Же сѧ на полѣ пнѣского замѣрылъ,
 Енѣ го ѣдарилъ.
 Такіе новины ш томъ повѣдали
 Люде, которые на то' дивѣ смотрыли,
 35 Яле сѧ в мовѣ свое' не згажаю,
 Розно вѣютъ.
 Еднакъ такъ сѧ на мостѣ спѣкали,
 З зѣкъ вышовшы, внѣ сѧ замѣшали,
 Коли возница почѣ иѣ вычовати,
 40 Каза встѣповати.
 Шо видѣчы шныи люде нещасливыи,
 Бѣдѣчы с того барзо жалосливыи,
 Е пошдливоѣи всѣ сѧ порвали,
 Кыѣ поврвали.
 45 Слѣги тои пнѣи и всѣ дворянѣ,
 Видѣчы, же не жалѣтъ, кинѣлися на ныѣ едностѣне,
 Шавѣ довышы, внѣ же по собѣ:
 То мнѣ, то тобѣ.

1) Очевидно пропушено два рядки.

- На то' чѣ ен милоѣ в каретѣ сидѣла,
 50 „Перестате!“ з шбоу сторо вшиїиухъ гамовала,
 Ябы тои звады колше понехали,
 Далѣ' нхали.
- Лѣ трѣно было: базо заюшыли,
 З шбоухъ сторо биты, раны начинили,
 55 Єдны с перестраховъ в вѣ з мостѣ падали,
 Шыи ламали.
- Хтож що несѣ в рѣка, того не жаловали:
 Ш'ца фарабованые ты шаты смаровали,
 Не смотрено тѣ, вара кого замѣрылѣ,
 60 Былѣ бы ѣдары.
- Вѣдѣла тоє пни, поцтивам маѣона,
 Же естѣ з дворяны своими зѣжона,
 На звича' пнѣски' на цвитарѣ стѣкаетѣ,
 Бѣва сѣ розмножаѣ.
- 65 Б тѣ замѣшаню а знѣ не бѣ того,
 Бо приходило близко коло того,
 Же сѣ в то' звадѣ и само' доѣало,
 Да' сѣ звалгало.
- Та на цвитарѣ плаливе вздыхала,
 70 До Хрѣта пна где крыжѣ лежала,
 Ябы тѣю звадѣ споконти рачилѣ,
 Бѣ шбачилѣ.
- Наконѣ тѣ же паника поцтивам,
 Цорка мешанѣскаѣ, в цнотѣ шсовливам,
 75 Хотячи сѣ вывилати с тѣмѣлѣтѣ шного
 До домѣ своего —
- Єде слѣжалецѣ, а що вѣдати шки',
 Єслы былѣ зацны' алѣбо лѣдашки',
 Тыл ен в лобѣ шавлею, ажѣ шпала,
 80 Ткаѣ е' спала.
- Б тѣ ен з шѣіоровѣ сличныхъ шбнажыли,
 Я на полы шмерѣлѣю тѣ же зоставили,
 Я мати нещасливам гды до неи прывѣжала,
 Горко плакала.
- 85 Я дрѣги зѣста сродзѣ постѣчною,
 Ки'ми побыто, нѣкчемнѣ золжено,

Чого за ны^х, а^х не стѣ^{те} жъ, пане!
Трѣ^ное зезнаня.

Пото^у залѣдѣ гды ся сконли,
90 Врѣвѣ лю^бскон гды ся спонѣ насытили,
По малѣ малѣ почали вх^одити,
До домѣ вх^одити.

Б то^у жѣжа пришы, пн^юю поб^игнѣли,
Белце смѣтывѣю зп^оминати почали,
95 Абы фрасн^кс того понѣхала,
Б замокъ н^хала.

А она в жалю праве шмдл^квала,
Абов^к в ты^х трѣм^кнахъ нѣк^гды не бывала,
Прѣсто^у б^жи себе полец^аючы,
100 Оно^у ся шд^аючы.

Та^к же с цвитарѣ шного повставшы,
Бскла в каретѣ слезами ся обл^ашы,
Мовлячи: „На такне прих^ожѣ зневаженя ганѣныи
През свои под^аныи!“

105 На застрѣ рано радѣ зчыныли,
Кши^ки до сдѣ зсоевна ведили,
Пытаючы: „Которы^х вы^х бы причыною того?
Ставте вын^кного!“

Оны в то^у способѣ такъ шповѣд^клы:
110 „Мы своихъ д^уховныхъ в тѣ мѣрѣ сл^хали:
Гды бы ся шны до цр^кви вернѣли,
А мы бы были“.

А в то^у и поп^о призвати розказано,
И в тыи тежъ слова власне запытано:
115 „Для чого с процаснею не зстѣпали,
Гды имъ казалы?“

Бдѣ презв^ытѣ на то шд^кповѣд^клъ:
„Мосци панове! вы то кожды^х видѣлъ,
Бсли ва^ш идѣтѣ ш свои зелживости,
120 Намъ теж ш святот^и.

„Для того ва^ш з дороги не зстѣпили,
Бо-смо ся были на тоѣ спорядыли,
Жѣбы поцтив^о впр^о б^жш шдали,
Би не витрѣвали“.

- 125 Бнѣ мѣщѣ^ѣ зацны^х в колодѣ посажано,
 Я на'свогшы^х в темницѣ загнано,
 Явы ро'правы до часѣ чекалы
 И голо^ѣ дали.
- Хотѣлы дѣховныи в тѣю справѣ вложыти
- 130 Я на и^х здоровья голо^ѣ свое положыти,
 Яле имѣ слова на то рѣшы не дано,
 Прѣ имѣ казано.
- Подѣ чѣ юр'макѣ нѣкгда^ѣ славного,
 Я тепѣ^ѣ, рекѣ, южѣ занѣдбалого,
- 135 На самѣю взгардѣ звети и^х казано,
 Жебы стинано.
- Тамѣ кѣкѣ мѣщѣ^ѣ мечемѣ прыкро стято,
 Четвертомѣ шшы и носа стято,
 Я шные трѣпы ховатѣ заказали,
- 140 Псомѣ тор'гати дали.
- Я дрѣги^х еще дано за порѣкѣ,
 Радачи, що и' дадѣтъ за мѣкѣ;
 Толок потаемне звады якиесь кнѣютѣ,
 Що имѣ готѣютѣ.
- 145 Бѣше свогихѣ та' естѣ выноваты'
 И прѣше згинѣ, нѣжлы богаты',
 Хто засѣ лѣпше пѣкнѣзми заложитѣ,
 То' сѣ не трѣвожитѣ.
- Нѣкмашѣ сѣ я^ѣ розмовити з свѣкдами,
- 150 Бо потаемнои здрады пѣдно завѣкгда,
 Та' по' окнами и в ночи слѣхаютѣ,
 Що розмовляютѣ.
- О ты О'трогѣ, мѣсто справѣдливоѣ!
 В тоѣкѣ бывали мешѣканцы цнотливыѣ,
- 155 Не едѣ^ѣ теперѣ твоѣи прыгоды плачетѣ, —
 Естѣ кто и скачетѣ.
- Тѣ^ѣ было хлѣвомѣ завжды прыходневи,
 Ты свогомѣ мѣкою было стѣдѣтовѣ,
 В тоѣкѣ хѣто мешкѣ^ѣ, нѣгда не шкодова^ѣ,
- 160 Хто сѣ шанова^ѣ.
- Тѣраз не стѣ'те жѣ! на щож южѣ прыходытѣ!
 Онѣ сѣ южѣ на тоѣ, подовно, заводытѣ,

ЖЕБЪ ЮЖЕ БЫЛО В НѢВѢЧЪ ШЕЕРЪНЕНО,
З ГРѢШЪТЪ ЗНИЦОНО.

165 О паны зацнаа! БѢ же литостиваа,
Не бѢ кръве люѢкои такъ ганевне хтивата,
Я то гнѢвъ в собѢ ра ѡмодероватъ,
ЛаскѢ дароватъ.

ОпѢсты жъ вины виновѢцомъ своимъ,
170 Бы тежъ Панъ еслы пребачы и твоимъ,
В которы са кохашъ, его наслѢдѢшь,
БѢрне милѢшь.

